

DANIEL GEERAERTS

Van onderwijs wordt veel verwacht: een hoge kwaliteit van de opleidingen, kennis van het Nederlands voor anderstaligen, meer gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren, bruggen naar de sociaaleconomische omgeving. Schooluitval voorkomen gebeurt beter al vanaf zeer jonge leeftijd en bij voorkeur op vele fronten tegelijk. **MARLEEN DE VRY**

Het nieuwe Vlaamse regeerakkoord zet de lerende Vlaming prominent op het voorplan. Vorming is in tijden van economische heroriëntering de beste voorbereiding op nieuwe en betere tijden. Een hoog competentieniveau leidt tot innovatie. Vorming op maat voor kansengroepen neemt ook hen mee aan boord. Maar zelfs met de beste directies, leerkrachten en zorgcoördinatoren kan het onderwijs dit niet alleen realiseren. Lokale besturen hebben gelukkig verscheidene hefboomen in handen waarmee ze kansarmoede te lijf kunnen gaan. Ze hebben sinds anderhalf jaar ook een instrument waarmee ze als regisseur kunnen en mogen samenwerken met de onderwijssector. 'Het lokaal flankerend onderwijsbeleid moet hier volledig zijn rol spelen en verder gestimuleerd worden, ook in kleinere gemeenten. Hiervoor moet het nodige budget voorzien worden,' stelt het regeerakkoord. In hoeverre zijn de Vlaamse gemeenten na anderhalf jaar decreet al aan de slag met dit nieuwe instrument? De VVSG lanceerde onlangs

een quickscan om de stand van zaken in kaart te brengen. De respons bedroeg 151 op 308, ruim voldoende voor een betrouwbaar resultaat en meteen een barometer voor de verwachtingen en verzuchtingen te velde.

In een kleine helft van de gemeenten neemt de schepen, soms de cultuurcoördinator, de jeugdconsulent of het diensthoofd onderwijs het flankerende onderwijsbeleid voor zijn rekening.

Uit de startblokken

Wat leert het VVSG-onderzoek? Om te beginnen dat het flankerende onderwijsbeleid het doorgaans met weinig medewerkers moet stellen. In een kleine helft van de responderende gemeenten is er geen personeelslid beschikbaar maar is het de schepen, soms de cultuurcoördinator, de jeugdconsulent of het diensthoofd

onderwijs die het initiatief neemt. In een op drie gevallen wordt een medewerker ingezet voor minder dan een halftijdse opdracht, bij een op tien werkt een medewerker meer dan halftijds. In tien steden zijn er twee tot vijf medewerkers actief, in twee een cel of dienst van meer dan vijf medewerkers.

Geen medewerker betekent niet dat er niets gebeurt. Allereerst is het immers zaak dat alle betrokkenen zich over de lokale situatie en het gewenste beleid buigen. Dat overleg geeft steeds vaker

aanleiding tot de oprichting van een gemeentelijke onderwijsraad. Bijna één op vier gemeenten heeft een onderwijsraad voor het basisonderwijs en bij nog een op tien is een dergelijke raad in de maak. 16 procent van de besturen hebben een onderwijsraad voor het secundair onderwijs, bij 5,5 procent is er een in de maak. Intergemeentelijk overleg komt vrij veel

voor in het basisonderwijs, namelijk 11,3 procent.

Een op drie van de respondenten heeft bovendien een lokaal overlegplatform basisonderwijs, een op vier een LOP secundair onderwijs. Deze LOP's werken in het kader van het decreet voor gelijke onderwijskansen van 2002. Ze hebben als taak lokaal bij te dragen tot de realisering van gelijke onderwijskansen. 63 procent van de LOP's werken volgens het onderzoek goed tot zeer goed samen met het lokale bestuur, 24 procent gewoon, 12 procent eerder moeizaam.

Geen beleid zonder planning. Een heus onderwijsplan of door de gemeenteraad goedgekeurd planningsdocument is nochtans enkel vereist in het kader van een subsidiedossier. De dertien centrumsteden en de veertien kleinere centra met projectsubsidie hebben bijgevolg een dergelijk document. Maar ook enkele andere gemeenten zouden een onderwijsplan voorbereiden.

Flankerend beleid in actie

Overleg moet leiden tot concreet beleid met doelstellingen en acties. Er is allereerst het decreet met zijn drie decretale verplichtingen. Hoe pakt een gewone plattelandsgemeente de kleuterparticipatie en het spijbelbeleid aan? Afwachtend, zo blijkt, vooral dan wat het spijbelen betreft. Begrijpelijk want weinig gemeenten weten precies of en hoeveel er gespijbel wordt. Hoe dan aan een spijbelplan beginnen?

De opvolging van de leerplichtcontrole levert minder problemen op. Dat valt ook te concluderen uit het recente rapport van AgODi (Agentschap voor Onderwijsdiensten). Lang niet alle gemeenten krijgen overigens leerplichtdossiers te behandelen. Zij hoeven alleen stand-by te zijn. Het is daarom een goed idee om te zorgen voor een vaste coördinator voor de leerplichtcontrole in elke gemeente.

Gemeenten nemen daarnaast ook vrije initiatieven. Toppers zijn vooral duurzaam naar school (met subsidie van departementen onderwijs en mobiliteit) en uitstappen of activiteiten met cultuureducatieve inslag. In een derde van de gemeenten worden deze activiteiten samen met andere initiatieven georganiseerd binnen het kader van een brede school. De coördinatie van deze brede scholen blijkt evenveel (ruim 40 procent) in handen te zijn van de scholen zelf als van de gemeente in haar regierol. Bij één op zes geldt een gedeelde verantwoordelijkheid. Twee sport-

en cultuurfunctionarissen coördineren de brede school in hun gemeente, ook één hogeschool doet dat en één secundaire school samen met de VDAB en Unizo.

Steden en gemeenten konden traditioneel de basisscholen in de gemeente ondersteunen met sociale voordelen. Dat doen ze nog steeds. 55 procent van de steden en gemeenten geeft aan sociale voordelen toe te kennen, waarvan 38 procent voor middagtoezicht, 33,8 procent voor buitenschoolse kinderopvang en 27,2 procent voor de toegang tot het zwembad. Slechts in elf gemeenten werden andere voordelen gevraagd en/of toegekend. Dat zijn dan zeer uiteenlopende zaken als betoelaging van oudercomités, cultuur op school, verkeerseducatie, toezicht voor middagslaptjes en zelfs een vrij te besteden lineaire subsidie van 2 euro per leerling.

Naar aanleiding van de maximumfactuur in het basisonderwijs kregen de gemeenten vorig jaar vragen voor een tegemoetkoming voor leerlingenvervoer (1 op 4), cultuur (1 op 5), sport (1 op 5), meerdaagse activiteiten (1 op 8). 12 procent kregen geen vragen. Er waren ook vragen om tussen te komen voor onbetaalde schoolfacturen of onderwijscheques.

De sportdienst heeft een zeer nauwe netoverschrijdende samenwerking met de scholen (in 97 procent van de gemeenten), op de voet gevolgd door de jeugd- en de cultuurdienst en de lokale politie. Ook kinderopvang en milieu, de dienst mobiliteit en afval scoren goed. Steden en gemeenten zetten zich dus wel degelijk in voor de brede vorming van kinderen en jongeren.

Het verhaal op maat van de centrumsteden

Focussen we vervolgens op de centrumsteden, de koplopers in flankerend onderwijsbeleid. Jaren geleden al beseften zij dat de kansongelijkheid groot was en uitzichtloos dreigde te worden. Een belangrijke factor daarbij was de concentratie van inwoners met een andere thuistaal dan het Nederlands. Vier steden geven aan de kaap van 40 procent andersstalige kinderen te ronden: Antwerpen, Gent, Mechelen en Genk. Met middelen van het Stedenfonds zetten zij daarom een onderwijsondersteunend beleid voor alle scholen op de rails. Het peloton volgde. De allereerste stedelijke onderwijsplannen zagen in 2008 het licht. Tijd dus voor een blik achter de grootstedelijke schermen. Wat doen de centrumsteden? Hoe vatten

zij hun rol op? En hoe krijgen zij dit beleid georganiseerd?

Alle dertien centrumsteden stellen eensgezind dat ze maximale slaagkansen en talentontwikkeling voor iedereen nastreven en daarbij in het bijzonder de kansengroepen wensen te ondersteunen. Ze willen de schouders zetten onder meer gelijke kansen. Dat is hun missie. De meeste centrumsteden (telkens tien) zijn bezig met duurzame mobiliteit, acties voor levenslang en levensbreed leren en met brede school of een breed vrijetijdsaanbod. Negen steden bieden opvang en begeleiding van jongeren die dreigen uit te vallen, ook negen steden bieden goede stage- en leerwerkplekken. Telkens acht steden zijn bezig met de aanpak van moeilijk hanteerbare jongeren en spijbelaars, met de stimulering van ouderbetrokkenheid, moedergroepen en opvoedingsondersteuning, met thuiswerkbegeleiding, met een cultuureducatief aanbod en met een sociaal beleid voor kansarme leerlingen en hun ouders.

Opvallend is dat negen van de dertien centrumsteden aangeven dat ze nog volop bezig zijn beleid en overlegstructuren op poten te zetten. Zeven van de dertien melden structurele samenwerking tussen stedelijke actoren en het onderwijsveld. Allemaal willen ze deze samenwerking uitbreiden. In alle dertien centrumsteden wordt samengewerkt met de lokale politie, sport, cultuur en de dienst preventie. De meeste werken ook samen met de mobiliteitsdienst en de jeugddienst, dienst Welzijn, OCMW, minderhedenbeleid en de milieudienst.

Meer samenwerking wordt in het vooruitzicht gesteld voor werkgelegenheid, jeugd, gezondheid, lokale politie en buitenschoolse kinderopvang en opvoedingsondersteuning.

Regierol

De helft van de centrumsteden benadert het flankerende onderwijsbeleid bottom-up en werkt behoefte- of vraaggestuurd. De centrumsteden zien daarbij voor zichzelf een taak weggelegd als regisseur van het netoverschrijdende netwerk van onderwijspartners en betrokkenen uit andere sectoren. Minimaal houdt de regierol in dat de stad met de onderwijsactoren overleg organiseert en met haar beleid inspeelt op behoeften die scholen of hun partners (LOP of CLB) signaleren of die stedelijke diensten detecteren. De stad stelt een budget ter beschikking en wijst een coördina-

tor of regisseur aan. Deze coördineert het overleg, levert gedragen beleidsadvies met neerslag in het onderwijsplan en bewaakt de uitvoering van het beleid.

onderwijscel. Antwerpen spant de kroon met ruim veertig medewerkers. De neutraliteit ten slotte wordt gewaarborgd door de aanstelling van een van het

de centrumsteden tegenover de andere gemeenten. Toch komt de samenwerking ook op andere plaatsen van de grond: duurzaam naar school, brede school, cultuur en sport, taalstimulering en ouderbetrokkenheid, time-out en kansenvormen. Daarnaast zetten vele kleinere gemeenten hun vertrouwde engagement qua sociale voordelen voort. Meer doen willen ze wel, maar het mission impossible-gevoel overheerst. 'We hebben de indruk dat de lat naar boven wordt gelegd voor alle gemeenten door de centrumsteden die onder andere op dit vlak sterker kunnen inzetten,' is een verzuchting. Een andere: 'Ik weet goed dat dit onderwerp een hiaat is in onze organisatie. Zeker in kleine gemeenten moeten we roeien met de riemen die we hebben. Het spanningsveld tussen de maatschappelijke verwachtingen en die riemen wordt almaar groter.'

Lokaal overleg geeft steeds vaker aanleiding tot de oprichting van een gemeentelijke onderwijsraad.

Behalve het LOP hebben of krijgen zo goed als alle centrumsteden een eigen stedelijke onderwijsoverlegstructuur om het beleid aan te sturen, vaak met lichtvoetige namen als OOM (Onderwijsoverleg Mechelen), OOR (Oostendse onderwijsraad) of SNOR (Sint-Niklase Onderwijsraad). De Antwerpse ORA en het Mechelse OOM blazen dit jaar al tien kaarsjes uit. De meeste steden steunen voor de coördinatie en uitvoering van het beleid op maximaal één medewerker, die weliswaar steun krijgt van andere stadsdiensten. Mechelen en Turnhout kunnen bogen op een heuse

stedelijke onderwijs onafhankelijke medewerker of beleidscel, een advies- en overlegstructuur met minstens alle onderwijsactoren, een apart budget voor het flankerende beleid, waardoor transparantie over de middelen ontstaat en zo mogelijk een ruimtelijke scheiding van de andere stedelijke onderwijsdiensten, zoals het geval is in Antwerpen, Brugge, Mechelen, Sint-Niklaas en Turnhout.

De toekomst

Flankerend onderwijsbeleid is momenteel nog een vehikel met twee versnellingen,

Marleen De Vry is VVSG-stafmedewerker flankerend onderwijsbeleid

ADVERTENTIE

De nieuwe edities van de Kluwer zakboekjes, onmisbaar voor elke lokale overheid

OCMW Zakboekje Beleid en Sociale Diensten 2009
Auteurs: J. Agtens, L. Aertschylghe

Nieuwe editie

Het OCMW is de motor van de sociale dienstverlening. Het beantwoordt van vragen over voorzendingen, tegenovernameklagen, vreggeving, reglementen, procedures enz. kost vaak heel wat tijd en opzochtwerk.

De editie 2009 van het zakboekje werd volledig geschaaktiseerd:

- Het deel 'Structuur en werking' beschrijft de werking en de structuur van het OCMW volgens het nieuwe OCMW-decreet.
- Het alfabetische 'Sociaal Lexicon' verklaart in verstaanbare taal de specifieke procedures en toelatingsregels. Veelvuldige nieuwe toelaten worden toegevoegd.
- Het derde deel bevat de relevante wetgeving inzake het nieuwe OCMW-decreet.

Publicatie van Zakboekje
Abonnement: € 59 incl. btw (BVDOMW-09)
Extra voordeel voor abonnees! Gratis e-zin met update van wijzigingen
Eenmalige aankoop: € 76,70 incl. btw (BVDOMW-0909)

Handhavingzakboekje milieu 2009
Auteurs: F. Geyssels, R. Meers, J. Vandenbroucke, J. Vanhulst

Volledig herwerkte editie

Niet zelden worden politiediensten en gemeentelijke milieueenheid-namen als eerste op de hoogte gesteld van allerlei vormen van milieuschending, zoals geluidsoverlast of geurhinder. Als lokale toezichthouder hebben zij het niet altijd makkelijk. Wat wordt er wanneer en hoe van hen verwacht? Handhavingzakboekje milieu is de vregjaar voor handhaving van milieuregels bij openbare besturen en politie.

Publicatie van Zakboekje
Abonnement: € 75 incl. btw (BWHM-09)
Eenmalige aankoop: € 98,80 incl. btw (BWHM-0909)

Bestellen via mail, via de e-shop of per telefoon?
Vermeld zeker code:
9-0544-3

Kluwer
a Wolters Kluwer business

Voor meer publicaties, surf naar www.kluwer.be/gemeente
BESTELLEN IS GEMAKKELIJK: Bel 0800 30 144 • Fax 0800 17 529 • www.kluwer.be • Info@kluwer.be